

ÖĞRETMEN YETİŞTİRME SİSTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI: ALMANYA VE KIRGIZİSTAN ÖRNEĞİ

Yavuz Ercan GÜL

Kırgızistan Manas Üniversitesi Eğitim Bilimleri, Doktora Öğrencisi

ÖZ

Çalışmamızda Almanya ve Kırgızistan'ın öğretmen yetiştirme sistemleri karşılaştırılmıştır. Kırgızistan gibi bağımsızlık tarihi kısa olan bir ülkenin, Almanya gibi, köklü bir eğitim tarihine ve bugün dünya eğitim sistemi içerisinde ayrıcalıklı bir eğitim sistemi yapısına sahip bir ülkenin öğretmen yetiştirme sistemleri araştırılmıştır. Kırgızistan Sovyetler Birliği'nin 1991'de dağılmasından sonra hemen bağımsızlığını ilan etmişse de, bağımsızlığın güzel yanlarının yanında ekonomik, sosyal, teknolojik, eğitim olarak dünyada gelişen standartlara da ayak uydurmak durumunda kalmıştır. Özellikle eğitim sisteminde bir ulusallaşma dönemi başlamış ve sürekli yeni reformlarla devam etmiştir.

Çalışmamızda ise Kırgızistan'ın bütün bu reformlar neticesinde bugün gelmiş olduğu durum yazılmıştır. İçeriğinde ise her iki ülkenin öğretmen yetiştirme sistemleri, hizmetiçi eğitim kurslarının durumu ve öğretmen statüleri karşılaştırma suretiyle incelenmiştir. Bu bağlamda çalışmamızın, Kırgızistan'ın eğitim sisteminin ve özellikle öğretmen yetiştirme sisteminin geliştirilmesi ve aksaklıkların bulunması adına fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmamız teorik bir çalışma olduğundan literatür taraması ve karşılaştırma yöntemleri kullanılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen yetiştirme, eğitim sistemi, öğretmen statüleri, hizmetiçi eğitim kursları.

COMPARATIVE ANALYSIS OF TEACHER EDUCATION SYSTEM OF GERMANY AND KYRGYZSTAN

ABSTRACT

The study covers comparative examination of teacher education systems of Germany and Kyrgyzstan. Teacher education systems of such countries as Kyrgyzstan, independence history of which is short, and Germany, which has both educational background and distinctive structure of educational system among other countries, were studied. Even if Kyrgyzstan declared its independence in 1991 right after the USSR collapse, together with advantages of independence the country had to keep up with global and increasing economical, social, technological, educational standards, especially when nationalization period started, Kyrgyzstan went on new reforms.

The study focuses on the level which Kyrgyzstan has achieved today as a result of those reforms. The content comprises comparative analysis of teacher education systems, conditions of teacher retraining courses and social status of teachers of the two countries, as well. On this account, our study can be advantageous to the extent that several shortcomings were determined and some ways of developing teacher education system of Kyrgyzstan were provided. Due to theoretical character of our study, method of literature data analysis was applied.

Key words: teacher education, education system, teacher status, teacher retraining courses.

GİRİŞ

Bilindiği gibi bir ülkenin geleceği, o ülkenin gençleriyle, dolayısıyla eğitimiyle ve eğitimin pratik uygulayıcıları olan eğitimcileriyle doğrudan ilişkilidir. Bir ülkede eğitime ve özellikle öğretmene verilen değer o ülkenin ve toplumun gelişmişlik düzeyini gösterir. Japon eğitim felsefesinin temelini oluşturan şu sözler öğretmene neden değer verilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır: *“Yetiştirdiği her insanı yeniden kullanabilen toplum, akılcı, uygar, ileri bir toplumdur. Ancak, yetişkin insanların en iyilerini, öğretmenlik mesleğine seçebilen toplum en güçlü toplumdur”*(Erdem, 2011: 91). Bugün etkili bir eğitim sistemine sahip olabilmek için nitelikli öğretmenler yetiştirmek zorunlu bir hale gelmiştir.

Öğretmenler zamanın ihtiyaçlarına göre bilimsel ve teknolojik gelişmişliklere ayak uydurabilecek, alan bilgisine sahip, pedagojik yeterliliği bulunan kişiler olarak yetiştirilmek durumundadır. Bu nedenle ülkeler, öğretmen yetiştirme işini bir devlet politikası olarak eğitim sisteminin temel problemi şeklinde görmek zorundadırlar (Aykaç ve diğerleri, 2014: 281). Ancak böylelikle eğitimde asıl maksat olan kaliteli bir eğitimi yakalama işi amacına ulaşmış olur.

Bugün özellikle teknolojinin gelişmesiyle birlikte dünyada gelişen yeniliklere entegre olmak adına, gelişmeleri takip etmek ve veri elde etmek oldukça kolaylaşmıştır. Özellikle eğitimdeki gelişmeleri ve yenilikleri takip etmek bugün internet vasıtasıyla çok kolay bir hal almıştır. Gelişmiş ülkelerin eğitim sistemlerini incelemek, ulaşılmış olan bir başarıyı modellemek mümkündür. Bu nedenle eğitim sistemi gelişmemiş olan ülkeler, gelişmiş ülkeleri veya gelişmiş ülkeler eğitim sistemlerindeki aksaklıkların giderilmesi adına, başka ülkelerin uygulamalarından faydalanmak için karşılaştırmaya gitmektedirler.

Bizim çalışmamızda da Kırgızistan ve Almanya'nın öğretmen yetiştirme sistemleri karşılaştırma için seçilmiştir. Almanya'nın seçilme nedeni, Almanya dünyada üçüncü, Avrupa'da ise birinci en büyük ekonomik yapıya sahip bir ülke olmasıdır. Ayrıca, Federal Almanya'nın ekonomisiyle paralel olarak gelişen eğitim sistemi birçok ülke için örnek alınabilecek bir yapıya sahiptir. Bu gelişmiş eğitim sisteminin uygulayıcısı olan öğretmenlerin yetiştirilmesinde uygulanan ve sürekli güncellenerek geliştirilen programın araştırılması, eğitimde gelişmek isteyen başka ülkeler için faydalı olacaktır.

Kırgızistan öğretmen yetiştirme sisteminin karşılaştırma için seçilmiş olmasının nedeni ise, henüz 24 yıl gibi eğitim tarihi açısından oldukça kısa sayılabilecek bir bağımsızlık geçmişine sahip olmasıdır. Kırgızistan, Almanya gibi yüzyıllardır devam eden bir eğitim geçmişine ve tecrübesine sahip olmadığından, eğitim sistemi olarak oldukça problemliler bir yapıya sahiptir. Bu durumdan çıkış yolları bulunması adına Kırgız eğitimciler ve hükümet gayret sarf etmektedirler. Ancak, bu durumdan çıkış sürecini kısaltmak ve problemlere etkili çözümler bulmak için gelişmiş ülkelerin tecrübelerinden istifade etmesi, Kırgızistan için kaçınılmaz bir durum haline almıştır. Daha da özele inerek, Kırgızistan'ın gelişiminin doğrudan belirleyicisi ve eğitim sisteminin uygulayıcıları olan öğretmenlerin mevcut durumlarının ve problemlerinin belirlenmesi ve bu problemlere çözüm yolları bulunmaya çalışılması bir zorunluluk haline almıştır. Bu nedenle çalışmamızda, Avrupa'nın gelişmiş bir ülkesi olan Almanya'daki öğretmen yetiştirme sistemi karşılaştırma için seçilmiş ve sonuçlar ortaya konulmuştur.

Çalışmamızın birinci bölümünde, Almanya'nın ve Kırgızistan'ın öğretmen yetiştirme sistemi, hizmetiçi eğitim politikası ve öğretmenlerin statüleri karşılaştırılmıştır. İkinci

bölümde ise, iki ülkenin öğretmenlerinin yetiştirilme durumları ve sahip oldukları statüleri karşılıklı olarak tablolar halinde sunulmuştur.

ALMANYA’NIN ÖĞRETMEN YETİŞTİRME SİSTEMİ

Genelde Avrupa, özelde ise Almanya eğitim konusunda kayda değer bir noktaya ulaşmış ve bugün dünya eğitim yapısı içerisinde ayrı bir statü kazanmıştır. Almanya’nın eğitim tarihi olarak bakıldığında erken dönem Orta Çağ Avrupası’na kadar uzanmak mümkündür. Çünkü Almanya’nın bugün geldiği konumun arka planında sürekli gelişimi esas alan bir eğitim sistemi düşüncesi bulunmaktadır. Orta Çağ’da kiliselerin dinlerini yaymak için kendi ruhban sınıfını yetiştirmek adına kurdukları manastırlarda, Sanayi Devrimiyle ortaya çıkan sömürge siyasetini uygulayacak aristokrat sınıfının çocukları eğitim almıştır. Orta sınıf ise çocuklarını bir zanaat öğrenmesi için bir ustanın yanında veya bu iş için kurulan localarda yetiştirmişlerdir. Bu dönemde öğretmenlik eğitimi şeklinde örgütlenmiş bir yapı bulunmamaktadır. Bu kurumlarda öğretmenlik yapacak olanların pedagojik yeterlilikleri bitirdikleri okulda aldıkları derslerle sınırlı kalmıştır. Şimdi kısaca Almanya’nın öğretmen yetiştirme tarihine ve bugünkü durumuna değinmeye çalışacağız.

Almanya’da öğretmen eğitimi 1900’lü yılların başından itibaren “öğretmenlik seminerleri şeklinde ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin akademik olarak eğitim tarihi ise 1926 yılında “Pedagojik Akademi” okullarının kurulmasıyla başlamıştır. Almanya’da Nasyonal Sosyalizm’in iktidara gelmesiyle bu okullar ya kapatılmış ya da “Öğretmen Eğitimi Yüksek Okulları”na dönüştürülmüştür (Keçici, 2011: 118). 1945 yılından, yani II. Dünya Savaşı’nın bitiminden hemen sonra Almanya’da üniversitelerde reform dönemi başlamış, (Clark, 1993: 14) bu okullar “Pedagojik Yüksekokullar” şekline dönüşmüş ve 1960’lardan sonra devam eden reform hareketleri ile daha da gelişmiştir.

Günümüzde ise Almanya’da 60’tan fazla öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumu bulunmaktadır (Гайдук, 2014: 67). 12 eyaletten oluşan federal bir yapıya sahip olan Almanya’nın her eyaleti kendi eğitiminden sorumludur. Eyaletler üstü kararların alınması ise “Düzenli Kültür Bakanları Heyeti”nin sorumluluğundadır (Keçici, 2011: 118).

Öğretmen eğitimi veren kurumlara girmek isteyen adayların, genel öğretim amaçlı ortaokulun 13. Sınıfını bitirenler için düzenlenen olgunluk sınavından başarılı olmaları gerekmektedir. Öğretmen eğitimi veren kurumların süresi 3 veya 4 yıl kuramsal, 2 yıl uygulama ağırlıklı olmak üzere toplam beş veya altı yıl; ortaöğretim öğretmenliği (Gymnasium) için 5+2 veya 6+2 yıl şeklinde toplam yedi ya da sekiz yıldır (Selçuk ve diğerleri, 2011: 393).

Öğretmenlik eğitimi tamamlandıktan sonra, öğretmenlerin atanabilmeleri için alan bilgisinden oluşan I. Kademe devlet sınavını geçmeleri gerekmektedir. Bu sınavdan başarılı olunduktan sonra bir okula stajyer öğretmen olarak atanan öğretmenler, burada 2 yıl uygulama yapmak durumundadırlar (Krueger, 1994). Bu 2 yıllık süre zarfında, danışman öğretmenin gözetimi altında derslere girerler. Uygulama sonunda ise II. Kademe devlet sınavına girmeye hak kazanan öğretmenler, başarılı oldukları taktirde asil öğretmen olarak atanırlar (Abazoğlu, 2014 :5).

Öğretmenler iki branşta diploma almakta olup, branş seçimi öğretmene bağlıdır. Örneğin, Alman dili ve tarihi, Alman dili ve İngiliz dili, matematik ve fizik vs. Ancak kimi

zaman matematik ve spor, Alman dili ve biyoloji gibi birbirine yakın olmayan bölümlerden de diploma alanlar olmuştur.

Okul Öncesi Kurumlara Öğretmen Yetiştirme: Almanya’da okulöncesi eğitim “Kindergarten” (çocuk bahçesi) ismiyle örgütlenmiştir. Kadrolu, sözleşmeli ve ücretli olarak istihdam edilen öğretmenlerin maaşları devlet, yerel yönetimler, kilise, vakıf ve öğrenci velileri tarafından karşılanmaktadır (Yıldırım, 2008: 93). Bu kurumların personelleri nitelikli çocuk bakımı uzmanları ve çocuk hemşirelerinden oluşmaktadır. Eğitimciler “mesleki eğitim veren okullar”da (Fachschulen/ Fachakademien für Sozialpädagogik) eğitilmektedirler. Okul öncesi eğitimcileri bu kurumlarda 2 yıllık teorik eğitim ve 1 yıllık uygulamalı eğitim almaktadırlar (Gürkan ve Utanır, 1993:95).Uygulama günlük çocuk bakım enstitülerinde devam etmektedir. Bu okullara girmek isteyenler en az Hauptschulabschluss (dokuz yıllık okul) derecesine sahip olmalıdır.

2002 yılının sonundaki verilere göre, okulöncesi eğitim kurumlarında çalışan personel sayısı 374.170 olarak hesaplanmıştır. Personelin %96’sını bayan eğitimciler oluşturmaktadır. %43’ü Batı Almanya eyaletlerinde, %57’si Doğu Almanya eyaletlerinde çalışmaktadırlar. Ancak bu kurumlarda çalışanların yaş ortalamaları 40 ve üzeri durumdadır. Çalışanların %64’ünü mesleki eğitim kurumlarından mezun olanlar, %12,5’sini Çocuk hemşireleri, %6’sını herhangi bir eğitim almamış kimseler oluştururken kalan kısmını ise üniversite mezunları oluşturmaktadır (<http://files.eric.ed.gov>).

Kindergarten öğretmenlerinin yetişmesine yönelik uygulanan 2 yıllık teorik ve 1 yıllık uygulamalı eğitim bu okullardaki eğitim kalitesinin artmasını sağlamıştır. Ayrıca bu kurumlarda çalışanların neredeyse tamamını bayan eğitimcilerin oluşturması, burada eğitim alan çocukların yaşlarının küçük olması ve bu çocukların anne şefkatine muhtaç olmaları bakımından manidardır.

Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Programı: Almanya’da İlk ve ortaokul öğretmenliği 3 kademeye ayrılmıştır.

- İlköğretim (Grundschule) öğretmenliği
- İlk- ve Ortaöğretim (Hauptschule) Öğretmenliği
- Ortaöğretim I. Devre (Realschule) Öğretmenliği

Birinci ve ikinci kademe (Grundschule, Hauptschule) öğretmenleri, Yüksek Öğretmen Okullarında 3 yıllık bir eğitimle yetiştirilmektedirler. Üçüncü kademe ve engelliler öğretmenliği ise Üniversitelerin Eğitim fakültelerinde 4 yıl eğitim görmektedirler. Öğretmen adayları eğitimlerinin üçüncü semestirinde uygulama derslerine katılırlar. Uygulama dersleri, danışman akademisyenin gözetiminde gruplar halinde okullara gidilerek ders dinleme ve anlatma becerilerinden oluşmaktadır. Öğretmen adayları katıldıkları derslerden not alırlar. Uygulama vaktinde öğretmenlere çeşitli bilimsel ödevler hazırlattırılır. Eğitim sonunda ise yazılı ve sözlü sınava tabi tutulurlar. Sınavın ve 2 yıllık stajyerlik eğitiminin neticesinde öğretmen olarak atanırlar (Venter, 1987: 106).

Sınıf öğretmenlerini yetiştiren kurumların eğitim programları eğitim bilimleri ve uygulamalı öğretimden oluşmaktadır. Eğitim Bilimleri dersleri, Almanca, Siyaset Bilimi, Matematik, Okul Pedagojisi, Genel Psikoloji, Psikoloji, Felsefe, Sosyoloji, Teoloji derslerini içermektedir. (Sözen ve Çabuk, 2013: 224) Bu derslerden okul pedagojisi, genel psikoloji,

psikoloji, almanca, matematik dersleri zorunlu, diğer dersler ise seçmeli derslerden oluşmaktadır.

Bu gimnazyum ve meslek lisesine öğretmen yetiştirme işi Üniversitelerin Eğitim fakültelerinin sorumluluğundadır. Eğitim süresi 9 yarıyıldan oluşan 4,5 yılı kapsamaktadır.

Uygulama eğitimi ise Oryantasyon Uygulaması, Mesleki Bilgisini Derinleştirme ve Alan-yan alan uygulaması olmak üzere 3 kademedden oluşmaktadır. Oryantasyon uygulamasında öğretmen adayı 2. ve 3. yarıyıldan öğretmenlik uygulaması adı altında haftanın bir günü okullara giderek derslere katılıp, tecrübeli öğretmenleri dinleme ve izleme faaliyetinde bulunurlar. Mesleki bilgisini derinleştirme uygulaması, eğitimin 4. ve 5. yarıyılında formasyon ağırlıklı özel öğretim yöntemlerinden oluşan bir uygulamadır. Alan-yanalan uygulaması ise öğretmen adayının alan ve yan alan bilgisi ve bu alanlarda özel öğretim yöntemlerine hâkimiyeti bakımından izlenip değerlendirilmesidir (Selçuk ve diğerleri., 2011:399).

Hizmetiçi Eğitim Kursları: Almanya'nın eğitim sisteminin bu denli gelişmiş olmasında elbette hizmetiçi eğitime verdiği değerin rolü büyüktür. Almanya hizmetiçi eğitime oldukça yüksek bütçe ayırmaktadır. Okullarda hizmetiçi eğitim sorumluluğu eyaletlerde bulunmaktadır (Kasapçopur, 2007: 72). Eyaletler tarafından büyük bir özen ve dikkatle takip edilen hizmetiçi eğitim kurslarında öğretmenler, çağın getirmiş olduğu teknolojik, politik, sosyal yeniliklerden haberdar olarak okullarına dönmektedirler.

Hizmetiçi Eğitim Kursları bölgesel ve merkezi olmak üzere 2 grupta örgütlenmiştir. Bölgesel kurslar haftada bir gün veya okul yönetiminin uygulamasına bağlı olarak daha fazla da olabilmektedir. Merkezi kurslar ise yılda 2,5 ile 5 gün arasında değişmektedir.

Okul müdürleri, danışman öğretmenler, müfettişler, öğretmen yetiştiren kurumların müdürleri öğretmenler vs. Hizmetiçi Eğitim merkezlerine alınarak burada uzmanlar vasıtasıyla kurs görürler. Yeni öğretim programları veya yeni pedagojik yaklaşımlar üzerine eğitim alırlar. HİE kursları genellikle seminerler şeklinde yapılmakta olup bunun yanında, çalışma grupları, konferanslar, çalışma gezileri ve bilimsel tartışma yöntemleri de kullanılmaktadır. Hizmetiçi eğitim kursları, uzaktan eğitimle de yapılabilmektedir. Kurs sonunda katılımcılara anket doldurtturularak görüşleri öğrenilmektedir (Parmaksız ve Kısakürek, 2013: 121). Hizmetiçi Eğitim Kurslarında kazanılan edinimler öğretmenler vasıtasıyla okullara taşınmış olmaktadır. Böylelikle diğer eğitimciler de bu kurslardan faydalanmış olmaktadır (Venter, 1987: 110).

Öğretmenlerin Statüleri: Almanya'da öğretmenler devlet memuru statüsünde olup, maaşları eyalet tarafından karşılanmaktadır. Almanya'daki meslekler arasında önemli bir yere sahip olan öğretmenlik mesleğinin geliri de o ölçüde yüksektir. 1993 yılında Doğu ve Batı Almanya'nın birleşmesinden sonra Doğu Almanya'da bulunan öğretmenlerin maaşları düşük olduğundan dolayı bir düzenleme yapılmıştır(Süngü, 2012: 30).Bugün Avrupa Birliği ülkeleri arasında Almanya öğretmen maaşları sıralamasında ilk sıralarda yer almaktadır.

Öğretmenlik mesleği genç nüfusa oranla, yaşlı nüfus arasında daha popüler, bol tatil günleri olan bir meslek konumundadır. Emekli olabilmek için 35 yıllık çalışma şartının yanında 63 yaş şartı aranmaktadır.

KIRGIZİSTAN'IN ÖĞRETMEN YETİŞTİRME SİSTEMİ

Kırgızistan ise, uzun yıllar SSCB bünyesinde bulunmuş olduğundan, bugünkü bağımsız Kırgızistan'ın öğretmen yetiştirme tarihini, bağımsızlığına kavuştuğu 1991 yılından itibaren almak doğru olacaktır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından her ülke gibi Kırgızistan'da kendi kurum ve kuruluşlarını millileştirme yoluna gitmiştir. Eğitim alanında da yeniliklere gidilerek 1992 yılında yeni bir kanun hazırlanmıştır. Öğretmen yetiştirme işi Sovyetler Birliği'ndeki gibi Kırgızistan Eğitim ve Bilim Bakanlığı'nın kontrolünde devam etmiştir.

Kırgızistan'da eğitim merkeziyetçi bir yapıya sahiptir. Ülkedeki bütün eğitim neredeyse Kırgız Eğitim ve Bilim Bakanlığı'nın kontrolünde gelişmektedir. Kırgız Eğitim ve Bilim Bakanlığı eğitim programlarının, ulusal standartlarının, eğitim politikalarının oluşturulmasından ve diplomaya dönük sınavlardan sorumludur (Şişman ve Arı, 2009: 135).

Kırgızistan'da 2014 verilerine göre 73.000 öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenler genel olarak 5 yıllık veya 4 yıllık lisans programlarıyla yetiştirilmektedir. Üniversitelerde eğitimle ilgili dersleri alan öğrenciler öğretmen olarak atanabilmektedirler. Ancak öğretmen okullarından veya 3 yıllık önlisans kurumlarından mezun olan öğretmenler de bulunmaktadır. Öğretmenlerin yüzde 85'ini üniversite mezunları oluşturmaktadır.

Kırgızistan'da örgün eğitim Okul Öncesi, temel eğitim (ilk ve orta öğretim, lise), teknik, mesleki eğitim ve Yüksek Öğretim olarak örgütlenmiştir (Akımcın Kızı, 2008: 11).

Okul Öncesi Kurumlara Öğretmen Yetiştirme: Kırgızistan'da ise, Sovyetler Birliği döneminde her şehir ve ilçelerde yer alan okul öncesi eğitim kurumları bugün, özellikle ekonomik sıkıntılardan dolayı, yalnızca şehirlerde bulunmaktadır. Kırgızistan'ın bağımsızlığını kazanmasından sonra okul öncesi eğitim kurumlarının binaları temel eğitim binalarına dönüştürülmüş veya satılmıştır (Akımcın Kızı, 2008: 13).

Kırgızistan'da 1990 yılında 144.700 çocuğun eğitim aldığı 1604 okul öncesi eğitim kurumu bulunurken, bağımsızlıktan sonra bu kurumların sayısı 1994'te 639'a düşmüş, 2003'te 416'ya düşmüş, 2008 yılında 59.159 çocuğun eğitim aldığı 465 okul öncesi eğitim kurumu faaliyet göstermiştir. Bugün ise devletin ulusal planlar çerçevesinde yapmış olduğu düzenlemeler ve bu kurumlara önem verilmesi neticesinde sayı 927'ye çıkmıştır. Bunların 78 tanesini ise özel statülü okullar oluşturmaktadır (<http://www.knews.kg>).

2000 yılı verilerine göre okul öncesi eğitim kurumlarında 3810 öğretmen çalışmaktadır. Kırgızistan'ın bağımsızlığından sonra bu kurumlardaki nitelik ve nicelik olarak düşüş öğretmen yetiştirmeye de yansımış ve okul öncesi eğitim kurumlarında çalışacak olan öğretmenler için Üniversitelerin Pedagoji Enstitülerinde, yalnızca 100 saatten oluşan bir ana okulu programı uygulanmaya başlanmıştır (Akımcın Kızı, 2008: 13). Ancak son zamanlarda devletin bu işe ciddi eğilmesinin ardından üniversitelerin bünyesinde okul öncesi eğitim programları açılmıştır. Bunun neticesinde bugün okul öncesi öğretmenlerini, üniversitelerin eğitim enstitüleri yetiştirmektedir. Bu enstitülerin okul öncesi eğitimi bölümünden 4 yıllık bir eğitimle mezun olanlar, okul öncesi öğretmeni olmaya hak kazanmaktadırlar.

Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Programı: Kırgızistan'da ise temel eğitim kurumları 3 kademededen oluşmakta olup öğrenim süreleri toplamda 11 yıldır. Her vatandaş için zorunlu olan bu kademeler şu şekildedir (Akımcın Kızı, 2008: 13):

Birinci Basamak: İlk orta öğretim (I-IV. sınıflar)

İkinci Basamak: Temel orta öğretim (V-IX. sınıflar)

Üçüncü Basamak: Tam orta öğretim (X-XI. sınıflar)

Bu kurumlara öğretmen yetiştirme işini, Pedagoji Okulları ile üniversite bünyelerinde açılan Eğitim enstitüleri yürütmektedir. Önceleri bu kurumların yanında pedagoji üniversiteleri de yer alırken, daha sonra kaldırılmış ve üniversitelerin pedagoji Fakültelerine dahil edilmiştir.

a. Pedagoji Fakülteleri, bu okullarda eğitim süresi temel eğitimin IX. Sınıfını bitirenler için 4 yıl iken, XI. sınıfı bitirenler için 3 yıldır. Bu kurumlardan mezun olanlar Okul öncesi, ilköğretim, Resim, Müzik ve beden eğitimi öğretmeni olabilmektedirler. Bu okullara başvuru yapmak isteyenler için okullarından aldıkları diplomaları ve “öğretmenliğe uygundur” şeklindeki referans mektubu gerekmektedir. Her üniversitede olduğu gibi öğretmen adayları, bu kurumlarda da okulun düzenlemiş olduğu başarı sınavından geçmek zorundadırlar.

Pedagojik okullarda, öğretmen adaylarına genel teorik derslerle, çocuk gelişimi, eğitim psikolojisi, pedagoji, öğretim yöntemleri, çocuk edebiyatı gibi dersler okutulurken, beden eğitimi, resim yapma, müzik aleti çalma gibi derslerle de becerileri geliştirilir. Bunların yanında çocuk etkinlikleri, okulda ders dışı faaliyetleri yapma gibi dersler de bulunmaktadır (Boobekova, 2000: 76). Ancak bu kurumların önemi zamanla azalmış ve bu kurumlar da üniversitelerin pedagoji fakülteleri içerisine dahil edilmiştir.

b. Üniversite bünyesinde bulunan pedagoji fakülteleri, Orta öğretim ve Tam öğretime (ortaokul ve lise) öğretmen yetiştirmektedir. Bu okullara başvuracak adayların XI yıllık bir okul diplomasına sahip olması ve üniversitenin yapmış olduğu giriş sınavlarını başarı ile tamamlaması gerekmektedir. Bu kurumlarda öğrenim süresi bir branşta diploma almak isteyenler için 4, iki branşta diplomaya sahip olmak isteyenler için ise 5 yıldır.

Kırgızistan’da bugün öğretmen yetiştirme konusunda başat rolü pedagoji fakülteleri oynamaktadır. Bu fakültelerde uygulamalı dersler, diğer fakültelere göre daha fazla ağırlığa sahiptir (Boobekova, 2000: 76).

Bu fakültelerde verilen dersleri zorunlu teorik bilgiler, toplum bilimleri, siyasal bilgiler, öğretmenlik mesleğine ilişkin bilgiler olarak sıralayabiliriz. Her branştan öğretmenin alması zorunlu olan aynı derslerin yanısıra kendi branşına ait dersler de verilmektedir (Boobekova, 2000: 76).

Bu dersleri şöyle sıralayabiliriz:

Kırgızistan Tarihi, Ekonomi, Pedagoji, Psikoloji, Anatomi, Matematik, Yabancı Dil, Modern Fen Bilimleri, Beden Eğitimi, Ekoloji, Kırgız Dili veya Rus Dili, Dünya Tarihi.

Branş farklılığı gözetilmeksizin aynı dersler zorunlu olarak okutulmaktadır. Öğretmen adayının branşına dair dersler de verilirken, aynı zamanda uygulama dersleri ve staj da program içerisinde yer almaktadır. Bütün bu teorik ve pratik dersleri başarıyla tamamlayan öğrencilerin her biri kendi alanlarında bir bitirme tezi hazırlamak ve devletin yapmış olduğu “devlet standartı sınavı”ndan geçmek zorundadırlar. Bu sınav Eğitim ve Bilim Bakanlığı tarafından seçilen üyelerden oluşan bir komisyon tarafından yapılmaktadır. Bu sınavdan da başarılı olan öğretmen adayları, çalışmak istedikleri okula başvuruda bulunmakta ve ihtiyaç halinde burada çalışabilmektedir.

Hizmetiçi Eğitim Kursları: Sovyet sonrası Kırgızistan’da Babayev, Baltabayev, Bekboyev, Timafeev, Palagina ve Kibardina gibi ünlü Kırgız araştırmacıları, öğretmenlerin mesleki gelişimleri adına bir takım çalışmalar yapmışlardır. Hizmet içi eğitim kursları Kırgız Eğitim Akademisi, bölgesel (oblast) öğretmen eğitim enstitüleri, şehir ve ilçe eğitim kurumları sorumluluğunda devam etmiştir.

SSCB’nin dağılmasından sonra ortaya çıkan ekonomik sıkıntılar elbette bu alana da yansımış ve hizmetiçi eğitime katılacak olan öğretmenlerin masraflarının (ulaşım, konaklama vs.) karşılanmasında sıkıntılar yaşanmıştır. Özellikle kırsal kesimlerdeki öğretmenlerin ve okulların ekonomik durumları ve özellikle maaş dağılımındaki düzensizlik, üniversitelerden yeni mezun olan eğitimcileri kırsal kesimden uzaklaştırmaktadır. Ortaya çıkan öğretmen açığı ise, emekli öğretmenlerin, part-time çalışacak üniversite öğrencilerinin çalışmaya teşvik edilmesiyle giderilmeye çalışılmıştır. Bu da eğitim kalitesini düşürmüştü ve hizmet içi eğitimin önemini ortaya çıkarmıştır (Joldoshalieva, 2006: 789).

Öğretmenlerin hizmet içi eğitimleri, Kırgızistan Eğitim Akademisi’ne bağlı olan Hizmet İçi Eğitim Enstitüsü tarafından yürütülmektedir. Ancak uygulanan sistem SSCB’nin devamı niteliğindedir. Öğretmenlerin 5 yılda bir hizmetiçi eğitim kurslarına katılmaları zorunludur. Ancak masrafların öğretmenlere ait olması Bişkek dışından katılımın az olmasına neden olmuştur.

Öğretmenlerin mesleki gelişimlerini sağlamak adına çeşitli programlar, projeler ve yarışmalar düzenlenmiştir. Bunlardan ikisine aşağıda kısaca değinmeye çalışacağız.

a. **“Kalbim Çocuklarda” Yarışması:** Bunların dışında öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkı sağlamak, öğretmenler arasında rekabet oluşturmak ve yeni mezunları öğretmenlik mesleğine çekmek adına birtakım yarışmalar düzenlenmektedir. Buna benzer bir yarışma 2009 yılında Eğitim Bakanlığı tarafından ünlü eğitimci V. M. Suhomlinskiy’in sözü olan “kalbim çocuklarda” isimli bir yarışma düzenlenmiştir. Sınavın muhteviyatı şu şekilde olmuştur:

- 30 dakikalık açık ders
- Eğitim testi
- Psikolojik testler

Yarışmada başarılı olanlara şu şekilde ünvanlar verilmiştir:

- En iyi öğretmen
- En iyi genç öğretmen
- En iyi sınıf yöneticisi
- Okul öncesi eğitim kurumlarının en iyi eğitimcisi

(<http://presskg.com>).

Başarılı olan eğitimcilere para ödülü ve çeşitli hediyeler verilmiştir. Bu gibi yarışmaların elbette Kırgızistan gibi öğretmenlerin maaşlarının yetersiz olduğu ve popüleritesinin azaldığı ülkelerde etkisi olacağı kuşkusuzdur. Elbette faydası olacaktır, ancak bunun dışında mesleki gelişimleri için devletin ciddi bir şekilde bu konuya eğilerek, eğitim alanında reform tarzında yenilikler yapması gerekmektedir.

b. **2005-2010 “Köy Okulları” Projesi:** Ayrıca Kırgızistan Eğitim Bakanlığı’nın yürütmüş olduğu “Köy Eğitimi” projesi çerçevesinde 2005-2010 yılları arasında öğretmenlerin gelişimleri için çeşitli adımlar atılmıştır. Proje özellikle köylerdeki eğitim faaliyetlerini ve öğretmenleri desteklemek adına kurulmuştur. Ancak proje için Kırgızistan’ın maddi imkanları yeterli olmadığından, Dünya Bankası’ndan yardım alınmıştır. Dünya Bankası bu projeye 15 milyon dolar bütçe ayırmıştır.

Proje kapsamında öğretmenlerin mesleki gelişimlerini ölçmek için yeni bir sistem oluşturulmuş ve bu sistemin uygulanması için pilot bölge olarak Talas ve Issıkköl bölgeleri seçilmiştir. Bu iki bölgeden 303 mektep seçilmiş, bunların ise yalnızca 158'i uygulamaya alınmıştır. Proje çerçevesinde 3000 öğretmen alınmış bu öğretmenlerin uygulanan yeni ölçme ve değerlendirme sistemindeki aldığı puanına veya derecesine göre çeşitli miktarlarda ücret ödenmiştir.

Bu projeye katılım için, genç öğretmenlerin herhangi bir üniversitenin burssuz olarak, herhangi bir bölümünü bitirmeleri, 3 yıl okulda hiç ara vermeden çalışmaları ve çalışacağı okulun merkezden biraz uzak olması gibi şartlar konulmuştur (Кашыбаева, 2009).

Projenin amaçları içerisinde elbette öğretmenler arasında rekabet ortamı oluşturmak suretiyle mesleki gelişimlerine katkı sağlamak bulunduğu gibi, zamanla cazibesini kaybeden köy okulu öğretmenliği mesleğine ilginin yeniden canlandırılması da yer almıştır. Katılımcı genç eğitimcilerden 300'üne aylık olarak 2000 som¹ verilmiştir.

Proje, netice itibari ile başarılı olmuş ve köy yerlerindeki okulların eğitiminde biraz olsun artış sağlanmış olup, bu projenin hayata geçirilmesinde ulusal ve uluslararası uzmanlar çalışmış (Токторов, 2008) ve böylelikle Kırgızistan Orta Asya Türki halkları içerisinde PISA² gibi uluslararası değerlendirme programlarında yer alan ilk ülke olmuştur.

Öğretmenlerin Statüleri: Kırgızistan ise bağımsızlık tarihi olarak henüz yeni sayılabilecek bir ülke olduğundan, Kırgız öğretmenlerinin maaşları yetersiz seviyede kalmıştır. Akabinde devletin öğretmenlere maaş ödeyememesi neticesinde borç birikmiş ve 1996 yılında 86.395 bin som borç ortaya çıkmıştır. Oş ve Celalabad şehirleri bu borçlanmanın %50'sini oluşturmuştur.

Öğretmenlerin gittikçe gerileyen ekonomik durumlarını düzeltmek adına 26 Aralık 2000 tarihinde Kırgızistan Millet Meclisi "Öğretmenlerin statüsü hakkında" kanununu çıkarmıştır. Kanunda öğretmenlere maddi ve manevi destek olunması kararlaştırılmıştır(<http://students.com.kg>).

Öğretmen maaşlarının düşük olması neticesinde öğretmen ihtiyacı artmış ve bu ihtiyaç 2011-2012 yıllarında 3300'ü bulmuştur. 2012-2013 yılları arasında maaşlara yapılan zam neticesinde ihtiyaç 1439'a düşmüştür. Ancak ülkede hala en düşük gelir getiren meslek konumundadır (<http://www.knews.kg>).

Kırgız Milli İlimler Akademisi (NAN) verilerine göre yüksek öğretimde görev yapan 1960 akademisyen bulunmaktadır. Bu akademisyenlerin aldıkları aylık ücret ise 10-12 bin som kadardır. Yöneticilik yapan akademisyenler ise 12-16 bin som arasında aylık maaş almaktadırlar (<http://www.knews.kg>). Kırgızistan aylık ortalama gelir sıralamasında BDT ülkeleri arasında sondan bir önceki sırada yer almaktadır. Buna göre ortalama gelir 228 dolar olarak hesaplanmış (<http://www.knews.kg>) olduğu düşünüldüğünde bir akademisyenin aldığı 150-160 dolar maaşın ne kadar düşük olduğu görülecektir.

Öğretmenlik mesleği hayat standartlarına göre oldukça az gelir getiren bir meslek konumundadır. Maaşlara yapılan zamlar ise, hızla artan hayat pahalılığı göz önünde bulundurulduğunda yetersiz kalmaktadır. Öğretmenler bu durumdan sürekli şikayet etseler de devletin bütçesi isteklere cevap verememektedir. Maliye bakanı Olga Lavrov 2014 yılı milli bütçe sonuçları basın toplantısında, 2015 yılının ikinci yarısında yüzde 50 oranında öğretmen

¹ Yaklaşık olarak 37 ABD doları.

² Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı

maaşlarına zam yapılabileceğini haber vermişse de (<http://www.knews.kg>), öğretmenlerin alacakları maaş Kırgızistan hayat pahalılığına düşünüldüğünde, yine de yetersiz olacaktır. Bu durum halk arasında öğretmenlik mesleğinin popülaritesinin kaybolmasına neden olmuştur.

KARŞILAŞTIRMA

Öğretmen Statüleri Bakımından Karşılaştırma:

Tablo 1: Ükelere Göre Yıllık Öğretmen Maaşlarının Karşılaştırılması (ABD Doları Üzerinden) (2011) (OECD Education at a Glance, 2011:388)

	İLKÖĞRETİM				ORTAÖĞRETİM			
	Başlangıç Maaşı	10 yıllık bir tecrübeden sonraki maaşı	15 yıllık bir tecrübeden sonraki maaşı	En yüksek maaş	Başlangıç Maaşı	10 yıllık bir tecrübeden sonraki maaşı	15 yıllık bir tecrübeden sonraki maaşı	En yüksek maaş
ALMANYA	46.446	-	57.005	1.787	55.743	-	68.619	77.628
KIRGIZİSTAN	1.000	1.200	1.300	.400	1.000	1.200	1.300	1.400

Tablo 1’de görüldüğü üzere Kırgızistan ve Almanya arasında yıllık maaş konusunda ve maaş artışı konusunda oldukça büyük bir fark bulunmaktadır. Elbette bunda, Almanya’nın gelişmiş sanayisi ve ekonomisi büyük rol oynamaktadır. Kırgızistan ise 1991 yılında bağımsızlığına kavuşmuş ve daha sanayi sektörünün ve ekonomisinin gelişmemiş olduğu bir ülkedir. Almanya’da en yüksek kıdemdeki bir ortaokulu öğretmenin yıllık maaşı 77.628 dolar iken bu maaş Kırgızistan’daki bir ortaöğretim öğretmeni için 1.400 dolardır.

Tablo 2: Ükelere Göre Öğretmenlerin Çalışma Sürelerinin Düzenlenişi (Tunçkaşık, 2007: 3)

ÜLKE	Okulda Çalışması Gereken Saat Sayısı (hafta)	Resmi Toplam Çalışma Saati
ALMANYA	40	1775
KIRGIZİSTAN	18-22	

Tablo 2'ye bakıldığında ise Almanya ve Kırgızistan arasında çalışma saatlerinde de büyük bir fark ortaya çıkmaktadır. Almanya'da bir öğretmenin haftada 40 saat çalışma zorunluluğu bulunurken bu süre Kırgızistan'da 18-22 saat civarındadır.

Tablo 3: Okul Türüne Göre Öğretmen Başına Düşen Öğrenci

ÜLKE	OKULÖNCESİ	İLKÖĞRETİM	ORTAÖĞRETİM
ALMANYA	12	12	13
KIRGIZİSTAN	15	15	15

Tablo 3'te Almanya ve Kırgızistan'daki öğretmen başına düşen öğrenci sayıları verilmiş olup, bu sayıların birbirine yakınlıkları dikkat çekmektedir. Almanya gibi Avrupa'nın üst düzey ülkesi ile Kırgızistan'ın öğretmen başına düşen öğrenci sayıları yakınlık göstermektedir.

Tablo 5: Başlangıç'tan En Üst Dereceye Maaş Artış Oranı (%)

ÜLKE	İlköğretimde Başlangıç En Üst Derece Maaş Artışı	Lise Başlangıç En üst Derece Maaş Artışı
ALMANYA	%34	%36.5
KIRGIZİSTAN	%40	%40

Tablo 5'te görüldüğü gibi Almanya'daki öğretmen maaşlarının artış oranı Kırgızistan'daki öğretmenlerden düşüktür. Bu durum Almanya'nın Öğretmen maaşları göz önüne alındığında elbette ki normal gözükmemektedir.

Öğretmenlik Mesleğine Giriş ve Şartlar Bakımından Karşılaştırma:

Tablo 6: Öğretmen Yetiştiren Kurumlar

ALMANYA	KIRGIZİSTAN
Üniversiteler	Üniversiteler
Yüksek Öğretmen Okulları	Pedagoji Fakülteleri
Eğitim Enstitüleri	Eğitim Enstitüleri
Müzik ve Sanat Eğitimi Okulları	Pedagojik Teknikumlar

Tablo 6’da da görüleceği üzere Kırgızistan’da öğretmen yetiştiren kurumlar sayı bakımından yeterli durumdadır. Ancak kalite bakımından değerlendirildiğinde yukarıda araştırmamızda ulaştığımız verilere dayanarak oldukça geri olduğu söylenebilir.

Tablo 7: Öğretmen Yetiştiren Kurumlara Giriş Koşulları

ALMANYA	KIRGIZİSTAN
Abitur (Olgunluk) Sınavı	Devletin yapmış olduğu ORT sınavı
	Üniversitenin Yapmış Olduğu Sınav

Tablo 8: Öğretmen Yetiştiren Kurumların Öğretim Süreleri

ALMANYA	KIRGIZİSTAN
3 – 4 Yıl	4-5 Yıl

Tablo 9: Öğretmenlik Uygulama Süreleri

ALMANYA	KIRGIZİSTAN
Üniversiteden Sonra 2 Yıl	–

Almanya’da üniversiteden sonra uygulanan 2 yıllık uygulama dönemi, Almanya’nın eğitim sisteminin gelişmesinde büyük bir paya sahiptir. Öğretmen adaylarının 2 yıl gibi pratik olarak eğitim işinin uygulanışını görmeleri kalite açısından önemlidir. Kırgızistan’da ise uygulama programının bulunmaması eğitimin kalitesi açısından büyük bir eksiklik olduğu söylenebilir.

Tablo10: Öğretmenlik Mesleğine Atanma Koşulları

ALMANYA	KIRGIZİSTAN
Birinci Devlet Sınavı (yazılı ve sözlü)	Devlet Sınavı

Stajyerlik (18-24 ay)

Yerel Uygulama

İkinci Devlet Sınavı (yazılı ve sözlü)

Kırgızistan’da öğretmenlerin atanabilmesi için yalnızca “Devlet Standartı” (FOC) sınavını geçmeleri yeterli olmaktadır. Sınavın sorularının önceden öğretmen adaylarına verilmesi ise sınavın kalitesini tartışılır hale getirmektedir. Ayrıca Kırgızistan’da okul müdürleri de ihtiyaç halinde kendi okullarına öğretmen almaktadırlar. Almanya’da ise atanma koşullarının ciddi olarak hazırlanması eğitimin kalitesini artırmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Almanya gibi Avrupa’nın hem ekonomik hem de eğitim bakımından gelişmiş bir ülkesindeki öğretmen yetiştirme uygulamalarının başarısı dikkat çekmektedir. Kırgızistan ise kıyaslama neticesinde hem ekonomik hem de eğitim bakımından oldukça geri olduğu görülmüştür.

Kırgızistan’da uygulanan eğitim programı neredeyse Sovyetler Birliği’ndeki gibi bir yapıya sahiptir. Öğretmen yetiştirme sistemi ve öğretilen dersler bağımsızlıktan sonra da devam etmiş, bu da eğitim kalitesinin düzelmesine engel olmuştur. Bu durumun ortaya çıkmasında cumhurbaşkanı olarak ülkeyi yönetenlerin SSCB döneminden kalan insanlar olmasının, ekonomik olarak kalkınamamasının ve dış güçlerin ülke üzerinde uyguladıkları siyasetin ve daha bir çok sebebin etkisi olabilir. Ancak dikkat çeken diğer bir özellikte eğitim kalitesinin Avrupa ülkelerine kıyasla düşük olması yalnızca Kırgızistan’a özel bir durum olmayıp, neredeyse SSCB bünyesinden ayrılan bütün ülkeler için geçerli olmasıdır.

Sosyalist dönemden çıkmasıyla birlikte Kırgızistan’da diğer Sovyet ülkeleri gibi bütün kurumlarını baştan başa yenilemek durumunda kalmıştır. Maalesef eğitim bakımından bugün yalnızca 24 yıllık bir tecrübeye sahiptir. Bu da Kırgızistan’ın dünyadaki gelişen ve sürekli yenilenen eğitim standartlarından geri kalmasına neden olmuştur.

Yapılan karşılaştırmanın neticesinde ise, Almanya’daki öğretmenlerin bilgi ve teknolojik donanımlarının Kırgızistan’daki öğretmenlerden oldukça ileri olduğu görülmüştür. Kırgızistan’da öğretmen yetiştirme sistemindeki aksaklıklar, bu mesleğin maaşının ve diğer meslek grupları arasındaki statüsünün de gerilemesine neden olmuştur. Almanya’daki öğretmenlik eğitimi sürecindeki programların, Kırgızistan’a kıyasla daha ciddi olarak uygulandığı görülmüştür.

Almanya’da öğretmenlerin mesleki bilgilerine ve modern değişimlere ayak uydurmasına katkı sağlayan hizmetiçi eğitim kurslarının bir düzen ve ciddiyet çerçevesinde uygulandığı görülmüştür. Buna karşın Kırgızistan’da ise katılım zorunluluğu olmasına rağmen, devletin gerekli ihtiyaçları karşılamaması ve düzenli takip yapmaması neticesinde katılımın az olduğu görülmüştür. Devlet bazında bu kursların düzenli takip edilmediği, bunun sonucunda öğretmenlerinde ilgisinin az olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu nedenle Kırgızistan’ın eğitimine ve öğretmen yetiştirme uygulamalarına katkı sağlayabileceğini umduğumuz önerileri şu şekilde sıralayabiliriz:

- Kırgızistan öncelikle öğretmen yetiştirme işini daha da ciddiye alarak, Kırgızistan'ın gelişiminin öncelikli meselesi olarak görmelidir.
- Öğretmen adaylarına verilen derslerin, Almanya gibi Avrupa standardındaki ülkelerde verilen derslere uygun olarak yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.
- Öğretmen yetiştirme faaliyetleri tek merkez yerine şehirlerdeki Eğitim Müdürlüklerine devredilerek, sorumluluk dağıtılmalıdır.
- Uygulamalı dersler Almanya'daki gibi daha ciddiye alınmalı ve bir akademisyen danışmanlığında stajyerlik uygulaması getirilmelidir.
- Hizmetiçi eğitim faaliyetleri Avrupa standartlarında ve dünyadaki gelişmelere uygun olarak itina ile oluşturulmalıdır.
- Kırsal kesimlerdeki öğretmen açığını kapamak adına, bu yerlerde öğretmenlik yapanlara belirli ayrıcalıklar tanınabilir.

KAYNAKÇA

ABAZAOĞLU, İ. (2014)“Dünyada Öğretmen Yetiştirme Programları ve Öğretmenlere Yönelik Mesleki Gelişim Uygulamaları”, Turkish Studies : International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic Volume 9/5 Spring 2014, P. 1-46, Ankara.

AKİMCANKIZI, B. (2008)“Bağımsızlık Sonrası Kırgızistan Ortaöğretim Ders Kitaplarında Din Anlatımı”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Yüksek Lisans Tezi.

АЛЫБАЕВА, Г. (2009) МЫКТЫ Мугалим, Кутбилим Журналы,[Çevrim-içi: http://presskg.com/kut/09/0515_8.htm],Erişim Tarihi: 26.01.2015.

АУКАÇ, N. K. ve БІЛГІН, Н. Н. (2014) “Türkiye’de ve Bazı Avrupa Birliği Ülkelerindeki Öğretmen Yetiştirme Uygulamalarının Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi (Almanya, Finlandiya, Fransa, İngiltere Ve Türkiye Örneği)”, Turkish Studies: International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic, Volume 9/3 Winter 2014, P. 279-292.

ВООБЕКОВА, К. (2000)“Bağımsız Devletler Topluluğunda Öğretmen Yetiştirme”, M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi Yıl 2000, Sayı 12. Sayfa : 75-90.

Clark, B. R. (1993). The Research Foundations Of Graduate Education, University Of California Press, Berkellers Los Angeles Oxford.

ERDEM, A. R. (2011)“Eğitim Fakültelerinde Uygulanan Öğretmen Yetiştirme Programlarının Felsefesi”, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı 9, 2011, Sayfa 89-97.

ГАЙДУК, О. В. (2014)“Основные Этапы Профессиональной Подготовки Учителей Физической Культуры В Высших Учебных Заведениях Германии”, Вестник Удмуртского Университета Философия. Социология. Психология. Педагогика, Удк 796.071.4 (430).

GÜRKAN, T. ve UTANIR, G. (1993)“Türk ve Alman Eğitim Sistemlerinde Okul Öncesi Eğitimin Ana Çizgileri”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt: 26 Sayı: 1,Sayfa: 91-96.

JOLDOSHALIEVA, R. (2006) “Continuing Teacher Professional Development İn Post: Soviet Kyrgyzstan”, Aga Khan University, Aku: Ied, Pakistan, Karachi.

KASAPÇOPUR, A. (2007) Avrupa Birliği Ülkelerinde Eğitim Denetimi, Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı, Ankara.

КАШЫБАЕВА, А. (2009) «Кутбилим» Саясий Газетасы, 20 Мартс.8.

KEÇİCİ, E. (2011) “Almanya’da Öğretmen Eğitimi”, M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Yıl: 2011, Sayı: 34, Sayfa: 117-132

Krueger, M. (1994), Teacher Education In Germany, [Çevrim-içi: http://Fc09.Deviantart.Net/Fs71/F/2012/250/C/1/Daniel_What_Teachers_Require_In_Germany_By_Bloodrose83:D5dxi4x.Pdf], Erişim Tarihi: 31.01.2015.

ЛУНДРЕН, П. Структура Подготовки Учителей В Германии, [Çevrim-içi: http://vestnik.yspu.org/releases/materialy_mejdunarodnogo_seminara/14_1/], Erişim Tarihi: 31.01.2015.

Нан Кыргызстана, (2015) Доктора Наук Нан Кыргызстана Получают До 6 Тыс. Сомов [Çevrim-içi: http://www.knews.kg/society/57656_doktora_nauk_nan_kyrgyzstana_poluchayut_do_6_tyis_somov_a_sekretari_pravitelstva:_do_16_tyis_somov/], Erişim Tarihi: 19.01.2015.

ОСМОНОВ, Ө. (2015) Эгемендүү Кыргызстандагы Билим Берүү [Çevrim-içi: http://students.com.kg/publ/taryh/ehgemend_kyrgyzstandagy_bilim_ber/3:1:0:235], Erişim Tarihi: 18.01.2015

PARMAKSIZ, R. Ş. ve KISAKÜREK, M. A. (2013) “A Comparison Of Essential Elements Of Service Training Program For Teachers And Quality Control / Assurance In Turkey And Someeu Countries”, Karaelmas Journal Of Educational Sciences1, 112-129received: 12 November 2013, Accepted: 11.

SÖZEN, S. ve ÇABUK, A. (2013) “Türkiye, Avusturya ve Almanya Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin İncelenmesi”, Uşak Üniverstesi Sosyal Bilimler Dergisi (2013) Özel Sayı, 213-230

SÜNGÜ H. (2012) “A Comparative Analysis Of Teachers Salaries In Some OECD Countries”, 21.Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Dergisi Cilt:1, Sayı:2, 21-45.

ŞİŞMAN, M. ve Arı, A. (2009) “Kırgızistan’da Eğitimin Temel Problemleri ve Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim İhtiyacı”, Sosyal Bilimler Dergisi, Bişkek, Sayı: 21:133-147.

TEXTOR, M. R. (2015), Elementary Education In Germany, Educational Resources Informations Center, [Çevrim-içi: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ed490577.pdf>], Erişim Tarihi: 01.02.2015.

ТОКТОБУБУ, А. (2015) В Кыргызстане Работают 78 Частных Детсадов И 62 Частные Школы В Кыргызстане Работают 78 Частных Детсадов И 62 Частные Школы [Çevrim-içi: http://Www.Knews.Kg/Society/59199_V_Kyrgyzstane_Robotayut_78_Chastnyih_Detsadov_I_62_Chastnyie_Shkolyi/], Erişim Tarihi: 19.01.2015.

ТОКТОРОВ, М. (2008) «Кутбилим» Саясий Газетасы, 26.09.2008.

Учителям, Возможно, Пovyisят Заработную Плату, [Çevrim-içi: http://www.knews.kg/econom/58978_uchitelyam_mogut_povyisit_zarabotnuyu_platu_na_50_vo_vtoroy_polovine_2015_goda/], Erişim Tarihi: 19.01.2015.

UYGUN Ergen, G. ve Öztürk, İ. H. (2011)“A Comparison Between Practical Training Programs In Teacher Education In Turkey, Germany And France”, Elementary Education Online, 10 (2), 389-405.

VENTER, J. (1987)“Günümüzde Federal Almanya'da Öğretmen Eğitimi”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı.2, 105-110.

YILDIRIM, C. M. (2008)“Pre: School Education In Turkey And Eu Countries”, Electronic Journal Of Social Sciences, Summer: 2008, V.7 N.25, 91-110.